

Pravilnik o metodama ispitivanja sorte soje radi priznavanja sorte

SADRŽAJ

- 1. I. Uvodna odredba
- 2. II. Metode ispitivanja proizvodne i upotrebne vrednosti sorte (VCU test)
- 3. III. Metoda ispitivanja različitosti, uniformnosti i stabilnosti sorte (DUS test)
- 4. IV. Završna odredba

I. Uvodna odredba

Član 1.

Ovim pravilnikom propisuju se metode ispitivanja sorte soje (u daljem tekstu: sorta) na oglednom polju i u laboratoriji, radi priznavanja sorte. Metodama iz stava 1. Ovog člana ispituju se određene bitne osobine sorte, radi utvrđivanja:

- 1) proizvodne i upotrebne vrednosti sorte (VCU test) ;
- 2) različitosti, uniformnosti i stabilnosti sorte (DUS test).

II. Metode ispitivanja proizvodne i upotrebne vrednosti sorte (VCU test)

1. Bitne osobine sorte

Član 2.

Proizvodna i upotrebna vrednost sorte utvrđuje se na osnovu rezultata ispitivanja određenih bitnih osobina sorte koje se odnose na:

- 1) prinos sirovog zrna;
- 2) sadržaj vlage u zrnu u momentu žetve;
- 3) prinos zrna sa 14% vlage;
- 4) visina do prve mahune u cm;
- 5) otpornost na poleganje i pucanje mahuna;
- 6) tolerantnost na bolesti i štetočine;
- 7) sadržaj ulja u semenu soje;
- 8) sadržaj proteina (u procentima) u semenu soje;
- 9) masa 1000 zrna u momentu žetve.

Sorta se ispituje tako što se bitne osobine iz stava 1. Ovog člana sorte koja se ispituje, upoređuju sa bitnim osobinama jedne ili više sorti standard, a u skladu sa zakonom kojim se uređuje priznavanje sorti poljoprivrednog bilja.

2. Ispitivanje na oglednom polju

Ogled

Član 3.

Sorta se ispituje u više lokaliteta na oglednom polju. Ogled čine elementarne parcele na kojima se vrši ispitivanje.

Ogled iz stava 1. Ovog člana se izvodi po planu „potpuno slučajnog blok sistema” u četiri ponavljanja. Razvrstavanje sorte

Član 4.

Sorta se ispituje na oglednom polju u skladu sa zahtevom za priznavanje sorte u kome vlasnik sorte, odnosno njegov ovlašćeni zastupnik predlaže da se sorta, radi ispitivanja, razvrsta u odgovarajuću grupu prema zrenju, i to kao: veoma rana (grupa 000 i 00) , rana (grupa 0) , srednje rana (grupa I) , srednje kasna (grupa II) i veoma kasna (grupa III). Sorta razvrstana na način iz stava 1. Ovog člana, radi ispitivanja, seje se u određeni ogled. Predusev

Član 5.

Predusev na celoj površini oglednog polja na kome se vrši ispitivanje sorte mora da bude ista kultura, ali ne može da bude uljana repica, suncokret i soja. Agrotehničke mere

Član 6.

Sorta se ispituje na zemljištu koje je pre setve ispitano na prisutnost zemljišnih štetočina i, po potrebi, izvodi se predsetveno tretiranje insekticidima. Količine mineralnih đubriva, vreme i način njihove primene, kao i ostale agrotehničke mere primenjuju se na oglednom polju tako da budu u skladu sa najvišim nivoom tehnologije proizvodnje soje, a radi ispoljavanja genetskog potencijala sorte. Setva

Član 7.

Seme sorte koje se dostavlja za ispitivanje na oglednom polju mora da bude ispitano na kvalitet i mora da je zdravstveno ispravno. Sorta u plodoredu, na istoj oglednoj parceli, može da se seje najmanje posle četiri godine, pod uslovom da u tom periodu nisu sejane druge uljane biljne vrste. Setvu sorti treba obaviti istog dana, a u roku koji se u tom lokalitetu smatra optimalnim. Postavljanje ogleda

Član 8.

U zavisnosti od grupe sorte iz člana 4. Ovog pravilnika postavlja se ogled za ispitivanje sorti sa elementima datim u Tabeli – Elementi ogleda za ispitivanja sorte soje.

Tabela – Elementi ogleda za ispitivanja sorte soje

Elementi ogleda	Grupa zrenja				
	Veoma rana(grupa 000 i 00)	Rana(grupa 0)	Srednje rana(grupa I)	Srednje kasna (grupa II)	Veoma kasna (grupa III)
dužina osnovne parcele (m)	5	5	5	5	5
širina osnovne parcele (m)	3	3	3	3	3
površina osnovne parcele (m ²)	15	15	15	15	15
površina obrađene parcele	10	10	10	10	10
broj redova	6	6	6	6	6
broj redova u četvrti	4	4	4	4	4
razmak između redova (cm)	50	50	50	50	50
broj semena u redu	138	125	113	100	88
broj posejanih semena na parceli	828	750	678	600	528
razmak između blokova (m)	1	1	1	1	1
broj ponavljanja	4	4	4	4	4
zaštitni pojas oko cele ogledne parcele (m)	1	1	1	1	1
Evidencija podataka					

Član 9.

U toku vegetacije	evidentiraju se sledeći podaci:
1) datum nicanja (više od 50% niklih biljaka)	setve;
2) datum punog zrenja (kada je u 95% mahuna seme zrelo)	; cveta;
3) datum punog zrenja (kada je u 95% mahuna seme zrelo)	; dlačica;
4) datum punog zrenja (kada je u 95% mahuna seme zrelo)	; dlačica;
5) datum punog zrenja (kada je u 95% mahuna seme zrelo)	; dlačica;
6) datum punog zrenja (kada je u 95% mahuna seme zrelo)	; dlačica;
(1) visina biljke izražena u cm,	
(2) visina biljke do prve mahune izražena u cm – merenje se vrši od površine zemlje do visine nodije na kojoj se nalazi prva mahuna, sa istih biljaka kod kojih se meri i visina biljke,	
(3) poleganje biljke ocenjuje se ocenom od nula (0) do pet (5) , sa odgovarajućim značenjem, i to kao:	
– ocena 0 – sve biljke uspravne,	
– ocena 1 – biljke malo iskošene,	
– ocena 2 – biljke primetno nagnute,	
– ocena 3 – gornja polovina biljaka povijena naniže,	
– ocena 4 – biljke jako nagnute, vrhom dodiruju zemlju,	
– ocena 5 – većina biljaka celom dužinom leži na zemlji,	

(4) pucanje mahuna (prikazuje se % ispucalih mahuna u odnosu na ukupan broj mahune u vreme zrenja).
Žetva

Član 10.

Neposredno pred žetvu za svaku sortu, na osnovnim parcelama, utvrđuje se broj biljaka na parcelici, pri čemu je dozvoljeno odstupanje od predviđenog broja 20% manje do 10% više od tog broja.

Član 11.

Izvođač ogleda obavlja žetvu u fazi pune zrelosti svake sorte posebno, bez čekanja da se ceo ogled istovremeno požanje.

Za svaku sortu koja se ispituje, na svim osnovnim parcelama, prilikom žetve utvrđuje se prinos sirovog zrna, sadržaj vlage u zrnju i masa 1000 zrna.
Praćenje i ocenjivanje pojave bolesti

Član 12.

U toku ispitivanja sorte na oglednom polju vrši se praćenje i ocenjivanje pojave sledećih bolesti: plamenjača (*Peronospora manshurica*) ; bela trulež (*Sclerotinia sclerotiorum*) ; crna pegavost – rak stabla (*Diaporthe phaseolorum* var. *Caulivora*) ; bakteriozna pegavost (*Pseudomonas syringae* pv. *Glycinea*).

U slučaju pojave bolesti iz stava 1. Ovog člana ocenjuje se intenzitet pojave tih bolesti ocenom od jedan

(1) do devet (9) , sa odgovarajućim značenjem o prisustvu bolesti, i to kao:

1)	ocena	1	–	bez	simptoma	bolesti;
2)	ocena	2	–	do	2%	obolelih biljaka;
3)	ocena	3	–	do	5%	obolelih biljaka;
4)	ocena	4	–	do	10%	obolelih biljaka;
5)	ocena	5	–	do	20%	obolelih biljaka;
6)	ocena	6	–	do	40%,	obolelih biljaka;
7)	ocena	7	–	do	60%	obolelih biljaka;
8)	ocena	8	–	do	80%	obolelih biljaka;
9)	ocena	9	–	preko	80%	obolelih biljaka.

U slučaju pojave viroze ocenjuje se intenzitet pojave te bolesti u odgovarajućem procentu obolelih biljaka.

Evidentiranje pojave štetočina

Član 13.

Ako se u toku ispitivanja sorte na oglednom polju pojave biljne štetočine u značajnijem broju vrši se njihovo evidentiranje.

Uzimanje uzoraka za hemijsku analizu

Član 14.

Za hemijsku analizu semena uzima se sa svakog lokaliteta prosečan uzorak ukupne mase 500 g koji se sastoji od smeše iz sva četiri ponavljanja.

Uzorak semena se pakuje u natron ili platnenu kesu, dobro zatvori, obeleži šiframa koje je imao u ogledu i dostavlja ovlašćenoj laboratoriji koja radi hemijsko – tehnološke analize uzoraka.

3. Ispitivanje u laboratoriji

Član 15.

Hemijsko – tehnološke analize u laboratoriji obavljaju se na prosečnim uzorcima iz svih lokaliteta. Na svakom uzorku obavljaju se analize na sadržaj vlage, proteina i ulja u zrnu.

4. Podaci o rezultatima ispitivanja

Član 16.

Izvođač ogleda koji ispituje sortu na oglednom polju evidentira sledeće podatke: naziv izvođača ogleda; ime i prezime odgovornog lica za izvođenje ogleda; lokalitet na kome se izvodi ogled; tip zemljišta i sadržaj hranljivih materija u zemljištu na kome se nalazi ogledno polje; predusev; obavljene agrotehničke mere; podatke iz čl. 9. I 10. I člana 11. Stav 2. Ovog pravilnika, kao i druge podatke koji utiču na prinos ispitivane sorte (oštećenja od divljači, ptica, štetočina i prirodnih nepogoda i drugo).

Izvođač ogleda koji ispituje otpornost ili tolerantnost sorte na bolest iz člana 12. Ovog pravilnika i pojavu štetočina iz člana 13. Ovog pravilnika evidentira podatke o rezultatima takvog ispitivanja, kao i naziv izvođača ogleda, ime lica odgovornog za izvođenje ogleda i lokalitet na kome se ogled izvodi.

Izvođač ogleda koji ispituje sortu u laboratoriji evidentira podatke koji se odnose na sadržaj vlage, proteina i ulja u zrnu iz člana 15. Stav 2. Ovog pravilnika, kao i naziv izvođača ogleda, odgovorno lice za izvođenje ogleda i lokalitet na kome se izvodi ogled.

Podaci iz st. 1–3. Ovog člana sastavni su deo godišnjih i konačnih rezultata ispitivanja.

5. Obrada podataka o rezultatima ispitivanja

Obrada podataka rezultata ispitivanja prinosa zrna i prinosa ulja

Član 17.

Obrada podataka o rezultatima ispitivanja prinosa zrna i prinosa ulja, vrši se izračunavanjem analize varijanse po planu „potpuno slučajnog blok sistema”, a ocena značajnosti se izražava na osnovu Lsd – testa ili Dunnet – ovog testa za poređenje sredina tretmana sa standardom na nivou značajnosti $p=0,05$ i $p=0,01$.

Pored ocene značajnosti iz stava 2. Ovog člana, izračunava se i koeficijent varijacije (Cv) ogleda. Za obračun prinosa ulja koriste se podaci ukupnog prinosa zrna sa obračunske parcele po ponavljanjima i sadržaj ulja u procentima.

Obrada podataka o rezultatima ispitivanja ostalih bitnih osobina

Član 18.

Obrada podataka o rezultatima ispitivanja ostalih bitnih osobina sorte vrši se izračunavanjem aritmetičke sredine.

III. Metoda ispitivanja različitosti, uniformnosti i stabilnosti sorte (DUS test)

Član 19.

Različitost, uniformnost i stabilnost sorte ispituje se metodom određenom tehničkim uputstvom za testiranje različitosti, uniformnosti i stabilnosti sorte.

IV. Završna odredba

Član 20.

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”.